

УЧЕНИЕТО НА АП. ПАВЕЛ ЗА ЧОВЕКА

В посланията на ап. Павел е детайлно разкрито новозаветното учение за човека. Апостолът прави ясно разграничение между различните състояния в живота на човека - преди да познае Христовото учение и след това – животът му под благодатта.

Учението на ап. Павел за човека е изградено върху старозаветни основи и следва библейското разбиране за човека. Той е разгледан във връзката му с Бога, затова антропологията на ап. Павел има теоцентрична насоченост - върви от Бога към човека и пак се връща към Бога. Според ап. Павел човек познава себе си в отношението към Бога, защото човешкото в него е от Бога. Човекът е духовно-нравствена личност, която живее пълноценно само чрез Бога.

Две са понятията, които ап. Павел използва за означаване на телесната природа на човека – „тяло” (гр. „сома”) и „плът” (гр. „саркс”). С понятието „тяло” (гр. „сома”) ап. Павел разкрива същността на човека, като то има значение не само като форма на материалното тяло, но и тяло в собствен смисъл (Рим. 8:10), същевременно „личност” (Рим. 1:24), „външен човек”, а така също тединството на вярващите в Исус Христос (Рим. 12:5), и небесно тяло (1 Кор. 15:40). Понятието „плът” ап. Павел употребява не винаги във физическия му смисъл. С него ап. Павел изразява не само земното, чувственото и преходното у човека, но и неговото разумно съществуване. За ап. Павел плътта не е само телесната същност на човека, но и средство за разумната му дейност. Той идентифицира плътта с човешкото тяло (Колос. 2:11), с ума на човека (Колос. 2:18), с човешките страсти и похоти (Гал. 5:20), с желанията, мислите и гнева (Ефес. 2:3). За ап. Павел плътта не е само пасивна телесна същност, а средство, чрез което се проявява както естественият, така и духовният човек. Много често ап. Павел говори за „делата на плътта” (Гал. 5:19-23), като в този случай

понятието „плът” има не само формално антропологично значение, но и морално.

Съвсем естествено възниква въпросът – свързани ли са плътта и греха? Дали плътта продуцира греха? Макар в много случаи ап. Павел и да посочва, че в плътта се поражда греха, той не счита, че физическата природа на човека е зла по своята същност. Наистина чрез тялото на човека се проявяват лошите страсти, но тялото не е страстно. Много често апостолът нарича себе си **плътски човек, продаден на греха** (Рим. 7:14), като с това искал да покаже, че е усещал в себе си скритата сила, която го раздвоявала и противопоставяла на желанието на вътрешния човек да върши добро (Рим. 7:18, 23). Плътта е важен елемент на човека, както и тялото, но не и основен, защото след възкресението човек няма да бъде плътски. Възкресените тела ще бъдат духовни, а не физически – от пръст (вж. Филип. 3:21). По смисъла на казаното от ап. Павел, тялото не е източник на греха, а храм на Светия Дух. Човек е призван да слави Бога и чрез тялото си (1 Кор. 6:19, 20).

Съществуването на човека е свързано с един непрекъснат процес на диалог със самия себе си, със своето вътрешно Аз, с отговорност за делата си. У ап. Павел срещаме няколко основни понятия, които са свързани с изявите на духовната природа на човека. Това са понятията „ум”(гр. „нус”) , „съвест” (гр. „синедисис”), „сърце” (гр. „кардия”) и „дух” (гр. „пнеума”).

Понятието „ум” не се среща в Стария Завет, а в Евангелията е употребено едва три пъти – Мат. 5:15; 12:33; Лук. 8:35. В посланията на ап. Павел това понятие няма значението само на мисловната дейност на човека, а изразява по-скоро трайното разположение на духа му. Ап. Павел нарича разумни тези, които познават закона и волята Божия, а неразумни – тези, които не ги познават.

Понятието „съвест” се среща у ап. Павел 14 пъти. В Стария Завет нямаме конкретно понятие за движенията на съвестта - срещаме само някои изрази като **„трепна му сърце”** (2 Царств. 24:10) или **„знае сърцето ти всичкото зло, що си сторил”**(3 Царств. 2:44), които разкриват подобни действия. Това пренебрежение към съвестта от страна на старозаветните писатели може да се обясни с факта, че в Стария Завет над съвестта е стоял Законът, като абсолютна норма на поведение. Евангелистите са имали понятие за движенията на съвестта, но едва ап. Павел въвежда в употреба това понятие, като разкрива дълбоките му корени и проявления у човека. Съвестта е независим от самия човек оценяващ нравствен „орган”, който е обективен и безпристрастен. Въз основа на способността да познава Божия критерий за добро и зло, тя извършва оценка на човешките мисли и дела. Съвестта има

божествен произход и затова се нарича Божий глас у човека. Тя извършва съд над постъпките според истината.

Понятието „сърце” (гр. „кардия”) у ап. Павел е в най-тясна връзка със старозаветното разбиране за сърце. Сърцето е център на емоционалния живот на човека, а делата му са предшествани от размисъл, който се извършва в сърцето на човека. С понятието „сърце” се обозначава най-съкровената същност на човека, в противоположност на неговата физическа страна. Сърцето е важен орган, в който се взема най-важното решение – „за” или „против” Бога. Според разбирането на ап. Павел изворът на добро и зло у човека не е разумът му, а сърцето. То е най-интимното място, където човек замисля постъпките си, в което преживява Бога или се отдалечава от Него.

Най-трудното понятие за изследване от ап. Павловата антропология е понятието „дух” (гр. „пнеума”). Трудно е да му се намери най-точно определение, заради сложните мисловни конструкции, в които го откриваме. Ап. Павел следва стриктно старозаветните книги, върху които той изгражда своето учение за човека. Той изгражда възгледа си върху човека именно върху библейската дихотомична схема: стар и нов човек, външен и вътрешен човек, душевен и духовен. За ап. Павел понятията „душа” и „дух” не отразяват различни субстанции в човека. За ап. Павел духът е същата душа, но тайнствено осветена и духовно преобразена от Христос – **„И Сам Бог на мира да ви освети изцяло, и да запази цялото ви същество – духа, душата и тялото”** (1 Сол. 5:23). „Душа” и „дух” имат различни нравствени, а не битийни характеристики. Те са две страни на една духовна същност, а не две субстанции на човека. Във връзка с това ап. Павел употребява и изразите „душевен” и „духовен” човек (1 Кор. 14:15).

Духът има свръхестествен произход, затова не може да бъде обяснен и разкрит по експериментален път. Той има божествен произход (Екл. 12:7). Неговите проявления са тайнствени и непостижими. Духът се разкрива като постоянен дар на всички, които са кръстени в името на Исус Христос. Макар да се изявява тайно, духът видимо просветлява човека и го възражда за нов живот, като чрез него придобива ново съзнание и ново сърце.